

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie skargi B. S. dawniej C. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 24 maja 2017 r., sygn. akt XXVII Ca (...), wydanego w sprawie
z powództwa B. C.
przeciwko M. S.A. w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 maja 2020 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 maja 2017 r. w sprawie XXVII Ca (...), Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację powódki B. C. od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 19 stycznia 2016 r. oddalającego powództwo skierowane przeciwko M. S.A. o zasądzenie kwoty 13 398, 27 zł. Powódka, nosząca obecnie nazwisko S., wniosła w dniu 24 maja 2019 r. skargę o stwierdzenie niezgodności wskazanego prawomocnego wyroku z prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem badania w postępowaniu zainicjowanym wskazanym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia jest niezgodność z prawem prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie. Ocena zasadności skargi dokonywana jest przez Sąd Najwyższy przy zastosowaniu autonomicznego pojęcia bezprawności, zgodnie z którym orzeczeniem niezgodnym z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. jest orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, Nr 1, poz. 17 i z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, Nr 2, poz. 35 oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 2012 r., Sk 4/11, OTK-A 2012/8/97, Dz. U. z 2012 r. poz. 1104).

Z uwagi na nadzwyczajny charakter tego środka prawnego oraz jego funkcję, wszystkie wymagania wymienione w art. 424⁵ § 1 k.p.c. (konstrukcyjne) powinny być przytoczone samodzielnie, niezależnie od innych, w związku z czym skarga niespełniająca któregokolwiek z nich dotknięta jest tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine* na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c.

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia skarżący jest zobligowany wykazać, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Realizacja tego wymagania polega na zamieszczeniu w skardze umotywowanego wyводу prawnego wykazującego, że w sprawie nie przysługuje skarżącemu jakikolwiek inny, niż wniesiona skarga o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem, środek prawny prowadzący do zmiany lub uchylecia wyroku objętego rozpatrywaną skargą. Nie chodzi tu przy tym tylko o skargę kasacyjną lub skargę o wznowienie postępowania, ale także o inne środki prawne pozwalające na zmianę lub uchylecie wyroku, ewentualnie służące pozbawieniu lub ograniczeniu wykonalności orzeczenia. W orzecznictwie wymienia się powództwa opozycyjne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2008 r., V CNP 199/0), powództwo oparte na art. 138 k.r.o. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

4 grudnia 2009 r., I CNP 91/09, OSNC-ZD 2010, nr C, poz. 85) oraz zwykle i szczególne środki przysługujące w postępowaniu nieprocesowym, przewidziane w art. 523, 539-543, art. 550 § 2, art. 577, 614, 678, 679 i art. 690 § 2 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 140).

Z dniem 4 kwietnia 2018 r. ustawodawca wprowadził do polskiego systemu prawnego kolejny nadzwyczajny środek zaskarżenia, a mianowicie skargę nadzwyczajną, której celem jest eliminacja prawomocnych orzeczeń naruszających zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP albo w sposób rażąco naruszających prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 89 i nast. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. z 2018 r. poz. 5 z późn. zm. - dalej "ustawa o SN"). Skarga ta może być wniesiona w terminie 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia (art. 89 § 3 ustawy o SN), przy czym w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy o SN może służyć podważaniu prawomocnych orzeczeń sądowych wydanych przed wejściem tej ustawy w życie, lecz po dniu 17 października 1997 r. (art. 115 § 1 ustawy o SN). Uwzględnienie skargi nadzwyczajnej - zgodnie z art. 398¹⁵ i 398¹⁶ k.p.c. w związku z art. 95 ustawy o SN - prowadzi do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania albo do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy na nowo co do istoty sprawy, a więc do eliminacji przyczyny "szkody judykacyjnej", której powstanie zarzuca skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Biorąc pod uwagę, że przyczyny uwzględnienia skargi nadzwyczajnej są zbieżne z przyczynami uwzględnienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 89 § 1 pkt 1 i 2 ustawy o SN), a także uwzględniając unormowanie zawarte w art. 89 § 4 ustawy o SN, należy przyjąć, iż począwszy od dnia 4 kwietnia 2018 r. strona wnosząca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wypełniając obowiązek nałożony w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., musi wykazać, że złożyła do uprawnionego organu wniosek o wniesienie skargi nadzwyczajnej i nie został on uwzględniony. Niewykazanie tej okoliczności powoduje odrzucenie skargi na podstawie art. 424⁸

§ 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18, OSNC 2018, Nr 12, poz. 121, i z dnia 20 grudnia 2018 r., III CNP 19/18, nie publ.).

W rozpoznawanej sprawie skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem została wniesiona w dniu 24 maja 2019 r., a zatem już pod rządami obowiązującej ustawy o SN. Skarżąca oświadczyła, że zaskarżony wyrok nie podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną ze względu na treść art. 398² § 1 k.p.c. i wartość przedmiotu sporu, a ponadto brak jest podstaw do wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania, ponieważ nie zachodzą przesłanki wskazane w art. 401, art. 401¹ i art. 403 k.p.c. Podniosła także, że wystąpiła do Rzecznika Praw Obywatelskich o wniesienie skargi nadzwyczajnej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 maja 2017 r., przy czym do dnia złożenia przez nią skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem tego orzeczenia Rzecznik nie wystąpił ze skargą nadzwyczajną. Z dołączonego do skargi pisma RPO z dnia 16 maja 2019 r., wynika jednakże, że po wstępnej analizie akt sprawy Rzecznik dostrzega potencjalną możliwość skierowania skargi nadzwyczajnej w niniejszej sprawie. Skarżąca podniosła, że w tej sytuacji, wnosi niniejszą skargę we własnym zakresie z daleko posuniętej ostrożności procesowej, mając na uwadze termin zawity, o którym mowa w art. 424⁶ § 1 k.p.c.

Odnosząc się do argumentacji skarżącej zauważyć należy, że skargę nadzwyczajną mogą złożyć jedynie podmioty wskazane w art. 89 § 2 ustawy o SN, zaś w odniesieniu do orzeczeń, które uprawomocniły się przed dniem 3 kwietnia 2018 r. - podmioty określone w art. 115 § 1a ustawy o SN. Strona nie może wprawdzie wnieść skargi nadzwyczajnej samodzielnie, jednak może zwrócić się do legitymowanego podmiotu o jej wniesienie. Wniosek ten stanowi niezbędny krok celem realizacji obowiązku strony wykorzystania wszelkich dostępnych jej środków prawnych służących wzruszeniu i doprowadzeniu do zgodności z prawem kwestionowanego prawomocnego orzeczenia. Dopiero jednak negatywna ocena podmiotu uprawnionego do wniesienia skargi nadzwyczajnej i wynikająca z niej obiektywna niemożność - z punktu widzenia strony - uchylecia lub zmiany prawomocnego orzeczenia w drodze skargi nadzwyczajnej otwiera drogę do żądania stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia,

a w dalszej perspektywie do dochodzenia odszkodowania od Skarbu Państwa (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18, OSNC 2018, Nr 12, poz. 121, z dnia 10 stycznia 2019 r., II CNP 2/18, nie publ., z dnia 7 marca 2019 r., IV CNP 56/17, nie publ., z dnia 24 kwietnia 2019 r., IV CNP 8/18, nie publ. i z dnia 22 listopada 2019 r., V CNP 26/19, nie publ.).

Skoro w rozpatrywanej sprawie skarżąca wprawdzie zwróciła się z wnioskiem o wniesienie skargi nadzwyczajnej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 maja 2017 r. do jednego z podmiotów uprawnionych do złożenia skargi nadzwyczajnej w świetle art. 115 § 1a ustawy o SN, lecz wniosek ten nie został załatwiony negatywnie, a wręcz przeciwnie - z treści odpowiedzi tego podmiotu na wniosek skarżącej wynika, że nie wyklucza on złożenia skargi nadzwyczajnej w niniejszej sprawie, nie można przyjąć, że skarżąca wykazała, iż nie istnieje dla niej żadna droga umożliwiająca kontrolę zaskarżonego wyroku i jego skorygowanie zgodnie z wymaganiem określonym w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. oraz art. 98 w związku z art. 424¹², art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.